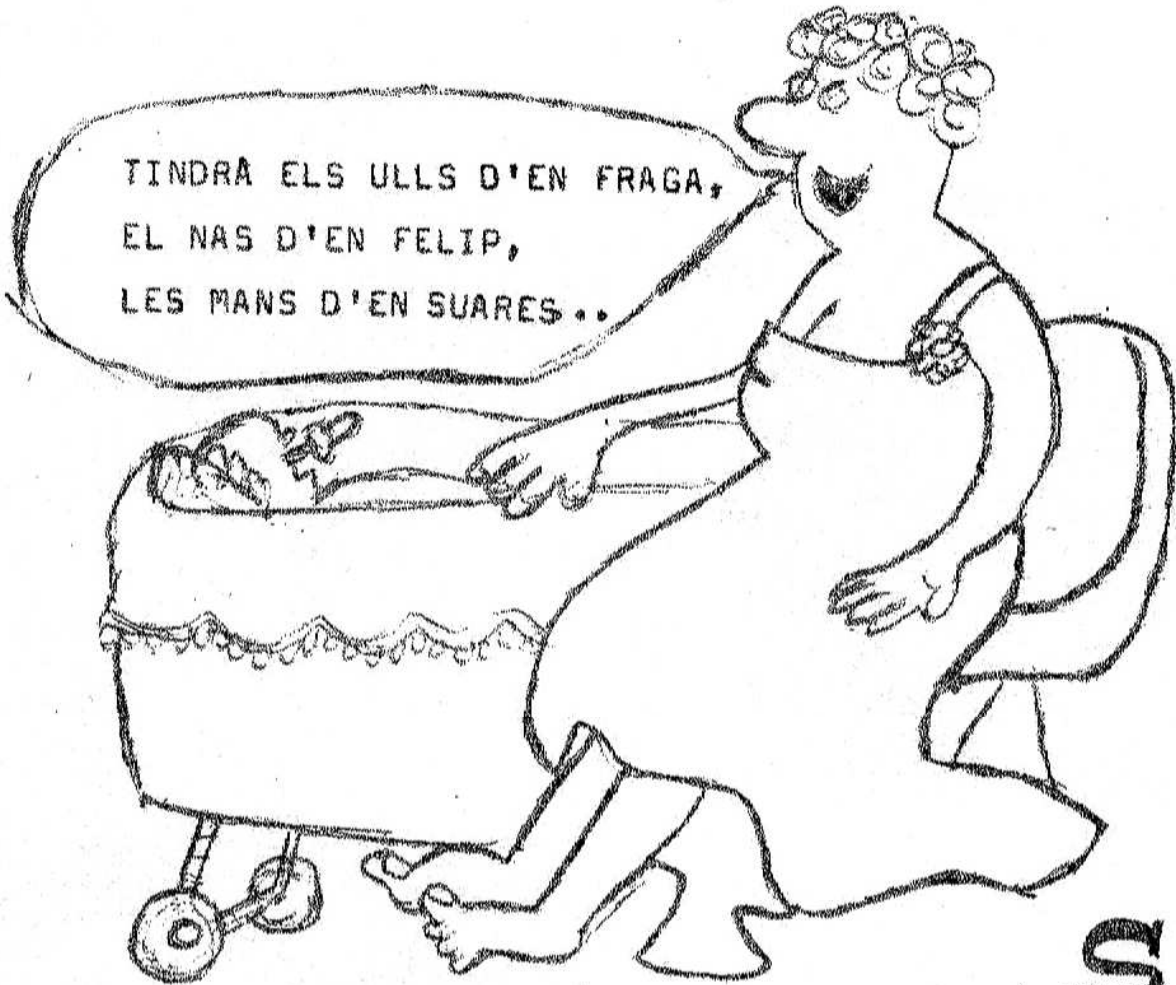

LA FEMOSA

LA CONSTITUCIÓ

PBS 8569

DE
SEM
BRE

ARTESA
DE LLEIDA

1978

BUTLLETÍ DE L'AGRUPACIÓ CULTURAL "LA FEMOSA"

CARRER DEL CASTELL Nº23

ARTESA DE LLEIDA.

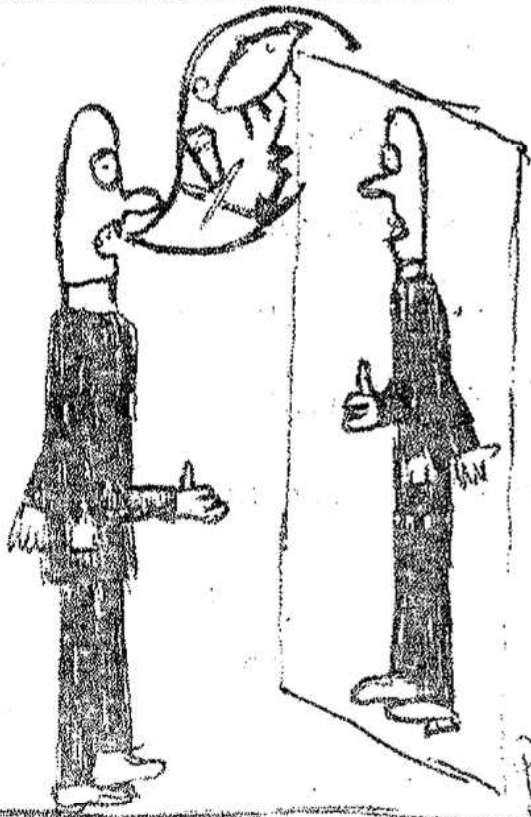
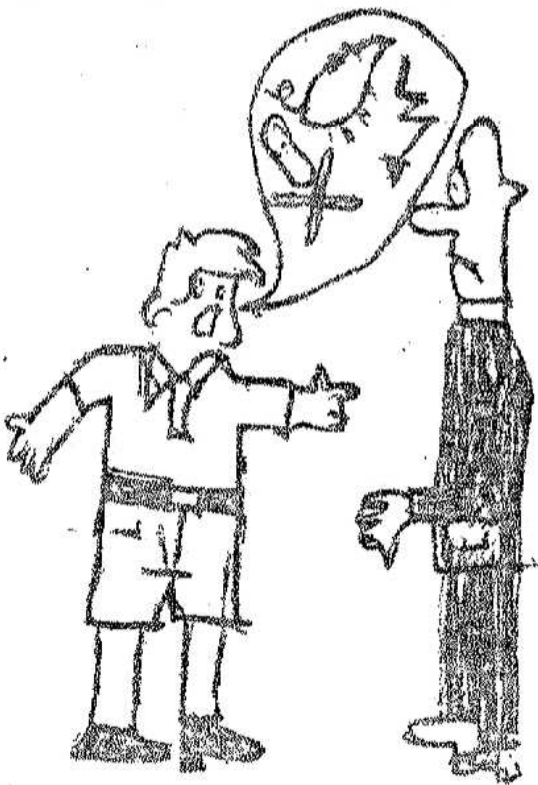
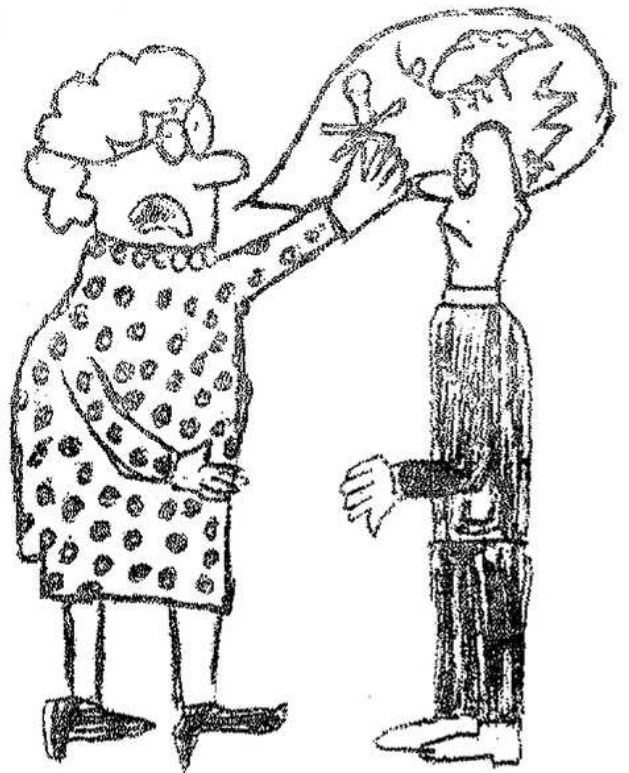
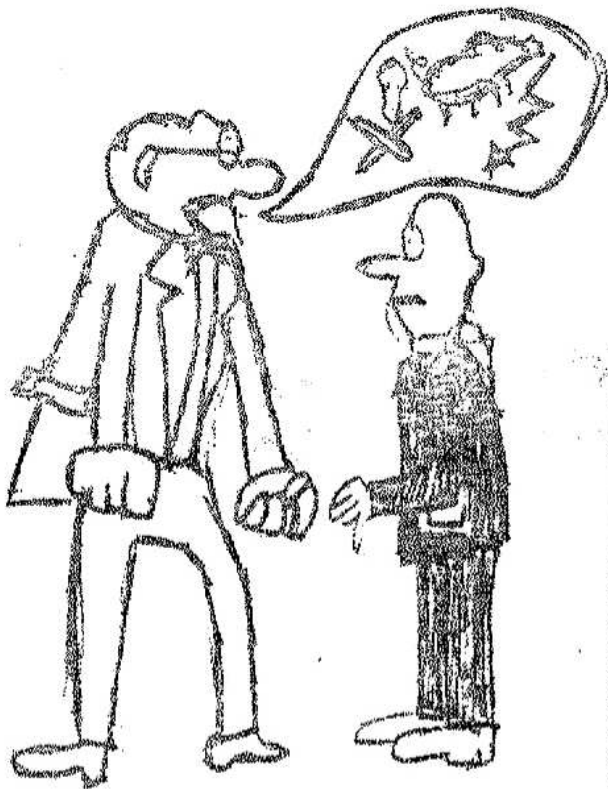
DESEMBRE DEL 1978

=====

INDEX

HUMOR	pàgina Nº	4
PORTIC	" "	5
ACTIVITATS	" "	6
EL REFERENDUM	" "	7
EL PALLASSO I EL NEN /	" "	9
MOTS ENCREUATS	" "	12
SOPA DE LLETRES	" "	14
HUMOR	" "	15
FULLS D'HISTÒRIA	" "	17
NOTA ARQUEOLÒGICA	" "	20
NADALES	" "	22

HUMOR

SENSE PARAVLES

PÒRTIC

Hem arribat al desembre i amb ell als últims dies de l'any. D'ací a poc començarà un any nou, i començarà (com encara no hi estavem acostumats) amb un munt de garanties que, d'entrada, ens auguren un bon any.

Al 1979 estrenarem la Constitució (aquesta va estar aprovada el dia 6 del mes que som), i si els auguris no ens enganyen, aquesta farà possible una societat més justa i lliure. Farà possible, també, que el nostre país, i les altres nacions sotmeses per l'estat espanyol, puguin aixecar el cap una mica més (encara que tot fa preveure que no el podran aixecar del tot) i caminar així junt amb la indissoluble Espanya, l'unitat de la qual es veu que és sagrada.

"Any nou, vida nova" diu la dita popular. Ara, nosaltres apunt de començar aquest 1979 voldríem fer nostra la dita i afegir-hi :

Any nou, vida nova, amb estatut d'Autonomia i eleccions municipals de seguida.

ACTIVITATS

Tal i com estava previst, el dia 8 (festa de la Immaculada) es va fer una parada a la Plaça per a presentar el llibre d'HUMOR ARTESENQ. Aquesta parada es va repetir el diumenge dia 10, a l'"Hogar"; en total es van ven-
dre un centenar de llibres.

=====

També el dia 10 a la tarda es va fer un festi--
val d'escala en HI-FI. Hi van participar representants de
diferents pobles i també un grup artesens. A més a més va
actuar el grup "Els tranquils" fent un SKETCH d'humor. Fe
ia de presentadora l'Ester Garrós.

L'exit de públic va ésser considerable. La sal
la de l'"Hogar" estava de gom a gom.

Tota la recaptació d'aquest acte es destinara a
la subvenció de la festa de Retrobament dels Sardanistes
Veterans de les terres lleidatanes que, s'ha de celebrar
el dia 11 de Març, segons ja havíem anunciat.

=====

Com ja fa alguns anys "La Femosa" ha editat per
aquestes dates una postal, o felicitació, amb motius nada
lenas, i s' ha posat a la venda al preu de 10 Ptas.

EL REFERENDUM

UNS RESULTATS PER A FER PENSAR

El passat dia 6 de desembre es celebra arreu de l'Estat el Referendum Constitucional i com era de preveure, després de l'amplia campanya que feren per tots els mitjants de difusió en favor del "sí" la U.C.D. i la immensa majoria de partits amb representació parlamentària, aquest sortís guanyador per ambplíssim marge de vots. Pel que fa al nostre poble els resultats d'aquest referendum foren els següents:

Nombre de votants del cens	872		
Van a votar	590	, 67'66 per cent	
Voten sí	566	, 95'93	" "
Voten no	13	, 2'20	" "
Voten en blanc	10	, 1'69	" "
Vots nuls	1	, 0'17	" "

A la vista d'aquests resultats i tants per cent, ens cal destacar l'alt percentatge que s'observa d'abs-tencions (32'34 per cent) i que al meu entendre no és el fruit d'una casualitat, ni tampoc són els que mai van a votar, o d'altres excuses que es puguin trobar per a jus-tificar aquest trenta i escaig d'abstencio. Que 282 arte-sens amb dret a votar no vagin a votar, després de la campanya que s'ha fet, és alguna cosa que s'ha de desta-car i que s'ha de tenir en compte, ja que un index tant alt d'abstencions no s'havia donat en les dues darreres vegades que hem acudit a les urnes. Així tenim que el re-

ferendum del dia 15 de desembre del 1976 i amb totes les forces d'esquerra propungnan l'abstenció, els resultats foren:

Nombre de votants del cens . . . 796

Van a votar 635... 79 per cent

Com veim al 15-12-76 hi hagué una abstenció del 25'65 per %, que com podem veure és més baix que la del referendum constitucional.

A les eleccions del 15 de juny passat els resultats foren:

Nombre de votants del cens 796

Van a votar 635.. 79'77 %

L'abstenció fou en aquest del 20'23 per cent.

Per acabar diré que aquest 32 per cent d'abstenció és una victòria pels grups polítics que donavem com alternativa l'abstenció, ja que amb molts menys recursos econòmics i d'altres tipus que tots sabeu, han obtingut un tant per cent respectable d'abstenció, que ni els més optimistes podien imaginar.

Josep Ramon Gallart

L PALLASSO I EL NEN

Clarejava el dia d'aquell vint-i-cinc de desembre a la gran ciutat, amb els carrers guarnits amb mil colors, amb mil llums, amb mil músiques, amb mil alegries...

Era tant bonic deixar-se envoltar per aquell ambient quasi màgic, perdre's en les notes de la dolça música que sortia dels aparadors, confondre's amb la munió de gent que caminava pels carrers potser una mica més poc a poc que els altres dies, potser amb menys pressa. Ignorant tot allò que té d'absurd i monòton la lenta successió dels moments.

Però, per ell, l'alba arribava com cada dia; agegut a un llit mig curcat, en aquella vella casa, contemplan mil records d'allò que havia estat un passat triomfant.

La llum de les bateries, els escenaris, aquell públic que tant sovint havia fet riure, i els infants, ah! els infants, com estimava el seu riure!. Tot estava dins d'aquelles fotografies que omplenaven totalment l'habiteció. Allí estava tota la seva vida, tants anys de joia i d'esforços. Semblava estrany que ell hagués estat el gran pallaso; quedava tant lluny tot allò...

Des d'aquell dia (ara farà tres anys) que va actuar per darrera vegada, havien estat moltes les súpliques i les pregàries per tornar a pujar a

un escenari, tot en va; els empresaris no volien sapiguer res d'ell, els seus números ja eren antiquats i no feien riure a ningú. Per altra part sols li quedava el prestigi, i tornar a actuar seria com matar aquest prestigi, li deien tots...

Aquests tres anys han estat com un infer pensa mentres encen una cigarreta. De borratxera a borratxera, tocant de tant en tant el violí a la d'algun bar de mala mort, per a aconseguir algun ralet per a comprar vi i alguna mica de menjar.

Mira la cigarreta i pensa que es consumeix la seva vida poc a poc, però, sense aturar-se, com el cigar que ara té a la mà. Recorda que llavors, quan actuava, quan era el gran pallaso al qual tothom aplaudia tenia molta por a la soledat, l'espantava que algun dia podia quedar-se sol. Però els amics l'abandonaren i l'amor pel qual un dia sospirà el deixà també; s'havia quedat sol ara farà tres anys. Ara només li quedaven els records...

Nadal, havia estat precisament en aquest dia quan actuà per darrera vegada, i sol havia passat tots els nadals des de llavors, i aquest seria com els altres, pensa, deixant escapar una llagrima furtiva.

El mirall li digué una vegada més que ja era vell, pocs cabells li quedaven, i la cara havia perdut tota la gràcia juvenívola. En tres anys havia envellit tant? es pregunta mentres encen una altra cigarreta; exhalà una glopada de fum i se n'anà. Marxà sense saber fins a on s'aturaria ni a quina hora tornaria si es que no es parava en alguna

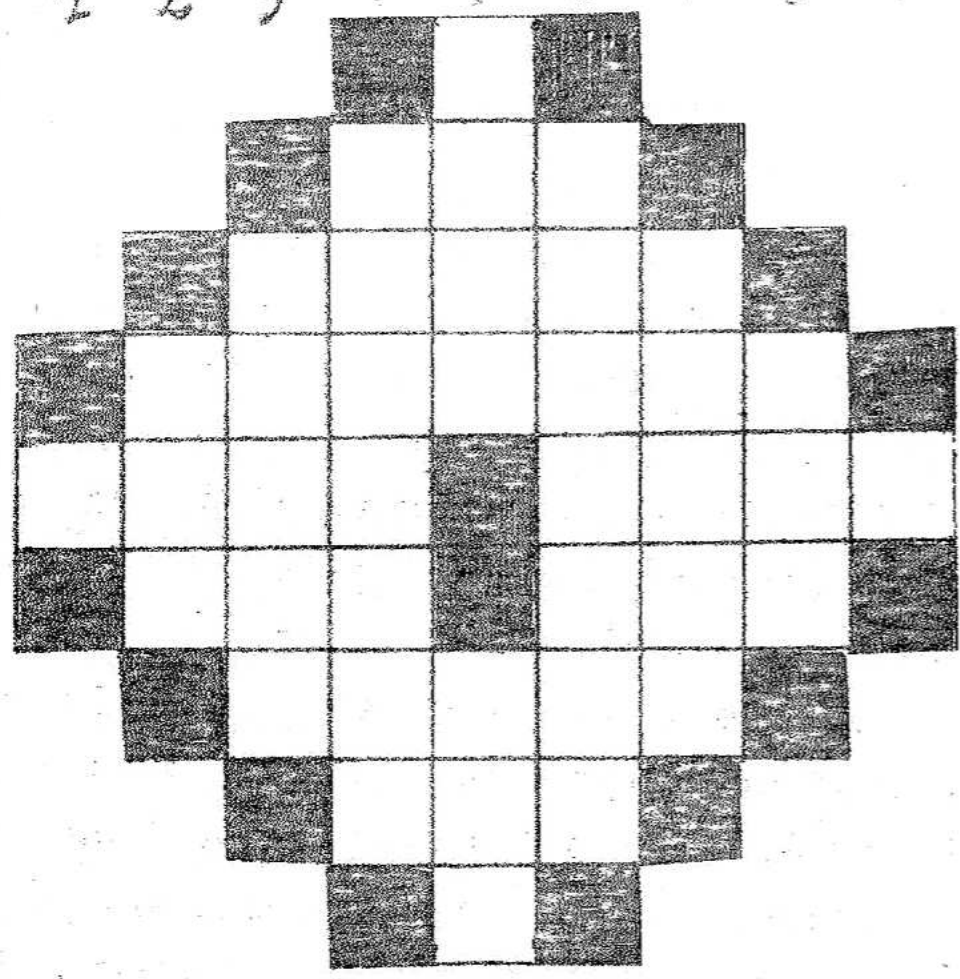
taverna , però no, posan-se les mans a les butxaques s'adonà que no tenia ni cinc centenims.

Trist Nadal passaria un vell fracassat sense un ral a la butxaca. Passejà pels carrers de la ciutat. Tots estavem plens de gent que anava d'uncantò a l'altre , aturant-se a mirar els escaparats de les tendes on s'exposaven naixements, arbres de Nadal i tot això que caracteritza aquesta festa. Ell seguia passejant sense aturar-se. Realment ell no sentia la festa de Nadal, tot li era indiferent fins que arribà a un lloc que no li era del tot desconegut, sí, i no s'equivocava, allí era on juntament havia actuat per primera vegada en aquell petit circ que recorria pobles i ciutats, sí, aquí era on havia fet riure per primera vegada el pallasso SNIF. D'això feia tant de temps que gairebé n'havia perdut el record, però, ara ho tornava a recordar... Sí, que se'n recordava: "Nens i nenes, estimat públic, ens plau presentar-vos el gran pallasso SNIF..." Aquelles paraules li repicaven als timpàs... Llavors s'occurí l'imprevist; el vell pallasso començà a actuar com avans i li semblava que el temps no havia passat (havia passat ?), desseguida sentí una rialla infantil que s'anà apropant fins a sentar-se davant seu; a primera fila.

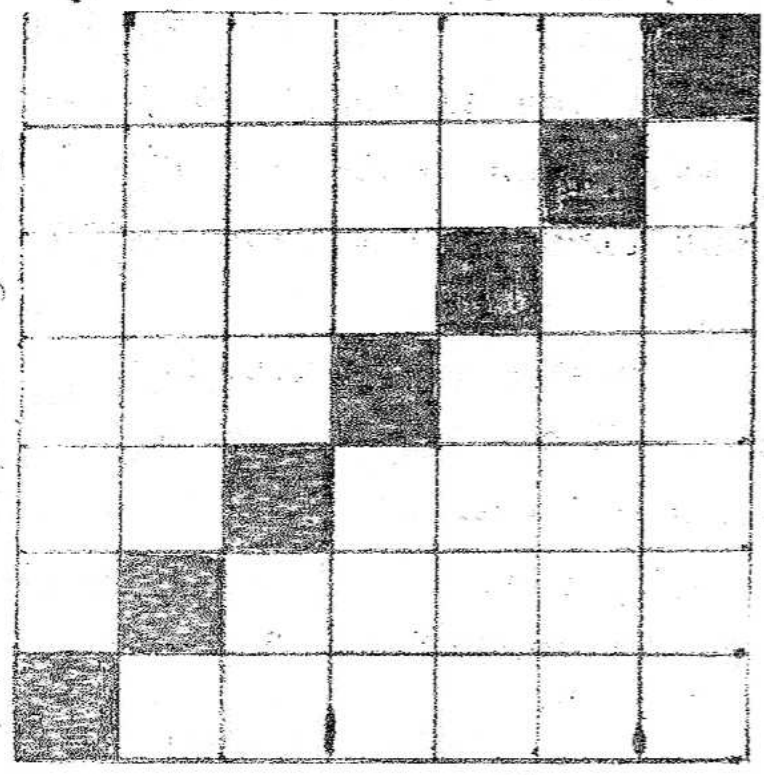
Tot era com llavors, ja tenia el públic . Avui, dia de Nadal, el pallasso SNIF tornaria a arrancar un somriure. Els altres dies potser seran com sempre, però, avui dia de Nadal, el pallasso SNIF una vegada més tornaria a actuar.

mots encreuats

1 2 3 4 5 6 7 8 9

1 2 3 4 5 6 7

HORITZONTALS.- 1- Consonant. 2- El punt més elevat d'una muntanya. 3- Posar el tap a una ampolla, flascó, etc. 4- Al revés pasta alimentosa de farina en forma de tubs més gruixuts que els fideus. 5- Al revés, esquena, revers; Al revés, planta de tronc curt que treu branques prop de terra. 6- Al revés, Institut Nacional de Previsió; Petó. 7- En plural, infusió per a beure. 8- Dit del menjar que no es cuit. 9- vocal.

VERTICALS.- 1- Consonant. 2- Al revés, a favor de. 3- part de l-arbre compresa entre les arrels i les branques. 4- Relatiu al cor. 5- Instrument per a fumar; Abreviació de frare. 6- C cap que dona un raïm de gra mitjà, blanc i molt dolç. 7- En plural, mamífer rosegador. 8- Casa de camp. 9- Consonant.

HORITZONTALS.- 1- Màquina usada per a convertir energia mecànica en energia elèctrica. 2- No oït ni sentit, mai no sentit consonant. 3- Nom de lletra; femení de l'adjectiu ton. 4- Poema líric; al revés, part que surt en dividí un tot. 5- Interjecció que denota mal; al revés, superior d'un monestir. 6- Consonants; al revés, peça de metall usada en cosir per a protegir el dit. 7- Fruiter més cultivat a Artesa.

VERTICALS.- 1- Cinquèdia de la setmana. 2- Al revés, que te les qualitats necessàries; consonant. 3- En música, signe que representa un so ; forma que revesteix l'acusatiu masculí del pronom ell. 4- Vocals; al revés, que no te brillantor. 5- Consonants; al revés, temps transcorregut des que un home comença a viure. 6- Vocal; al revés, eina que serveix per aplanar o allisar la fusta. 7- En femení, que conté sal.

SOLUCIÓ

HORITZONTALS.- 1.- DIMAMBO. 2.- INOIT, S. 3.- COTA, TA. - ODA
TOL. S.- UI, TABA. 6.- S, DIAL. 7.- POWERA.
VERTICALS.- 1.- OIGOUS. 2.- IDONI, P. 3.- NOTA, LO. 4.- AIA,
MAT. S.- MT, EDAT. 6.- O, RIBOT. 7.- SALADA.
HORITZONTALS.- 1.- P. 2.- CIM. 3.- TAPAR. 4.- MACARRO. 5.- DORS
MATA. 6.- INP, BES. 7.- CAFES. 8.- CRU. 9.- A
VERTICALS.- 1.- S. 2.- PRO. 3.- TRONC. 4.- CARDIAC. 5.- PIPA,
FRA. 6.- MACABEU. 7.- RATES. 8.- MAS. 9.- M

sopa de lletres

N	P	I	R	Y	N	U	J	F	M
A	O	T	U	T	S	O	E	A	J
F	M	V	N	P	L	I	R	B	A
E	I	P	E	R	T	C	S	V	E
B	D	C	C	M	A	P	T	C	L
R	E	N	E	E	B	I	M	L	C
E	C	C	T	U	B	R	E	C	I
R	S	M	A	I	E	N	E	O	L
O	E	R	B	M	E	T	E	S	V
C	D	E	S	E	M	B	R	E	J

BUSCANT DINS D'AQUESTA SOPA DE LLETRES

EN QUALSEVOL DIRECCIÓ HI PODREU TROBAR
EL NOM DELS DOTZE MESOS DE L'ANY

M. A. N.

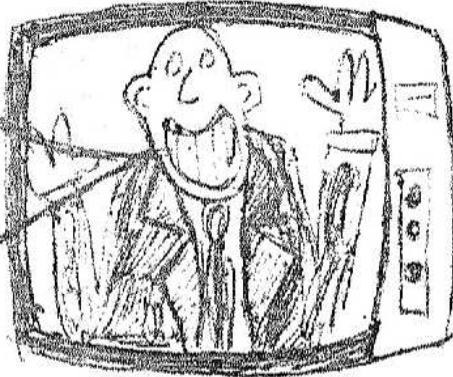
humor

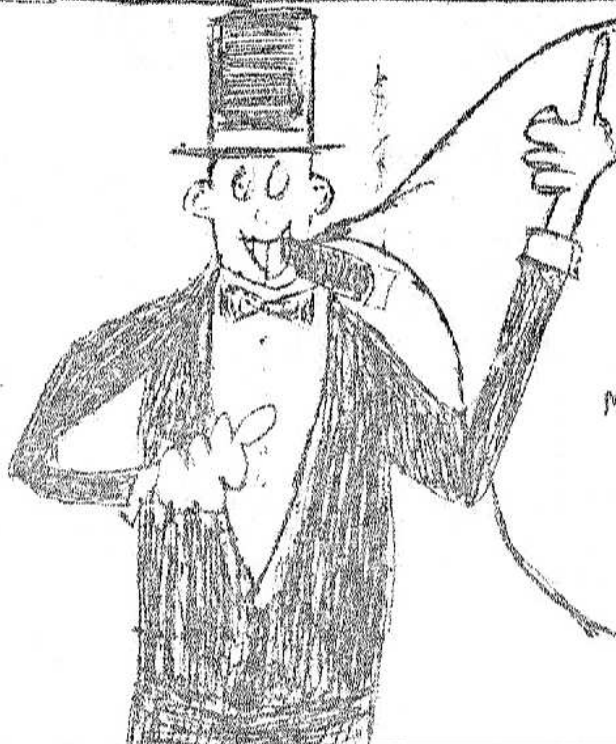
VAH ! AQUESTA CONSTITUCIÓ
NOMÉS PARLA DELS DRETS DELS
QUE ENS PASSEM LA VIDA ASEGUTS
NO EM DIU RES

Passarell

VAL MÉS UN VOT QUEDEU MIL
PARAULES, PERÒ, CADA DIA
TV ET DONA 10.000 PARAULES
PER UN VOT

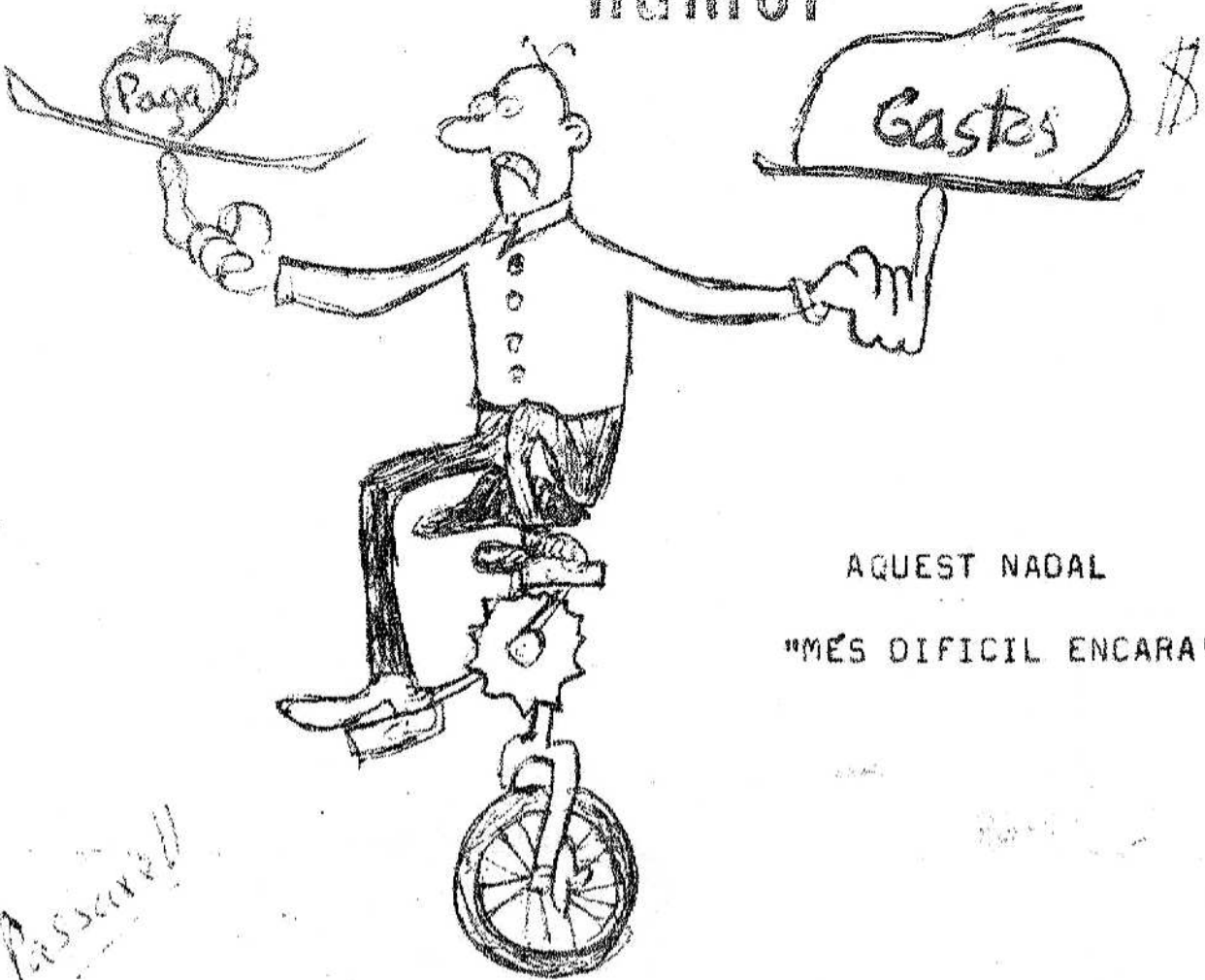
Passarell

HEM FET UNA
CONSTITUCIÓ
"PELS VIUS"
DEIXEU DESCANSAR ALS
MORTS I ALS ESPERIT
EN PAU

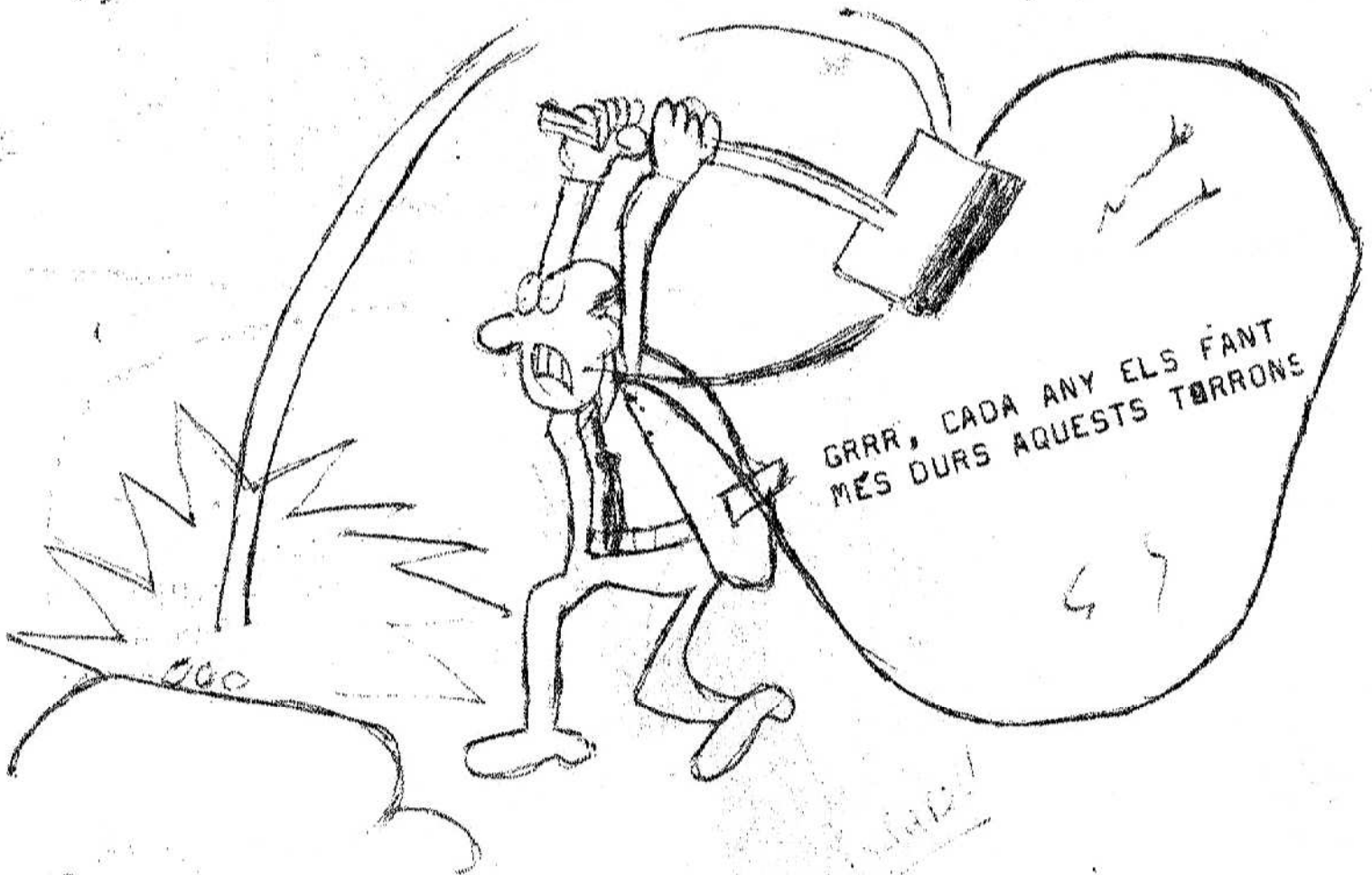
Passarell

humor

AQUEST NADAL
"MÉS DIFÍCIL ENCARA"

Passarè!!

GRRR, CADA ANY ELS FANT
MÉS DURS AQUESTS TORRONS

FULLS D'HISTÒRIA

VISITA DELS COMISSARIS DE L'ORDRE DE L'HOSPITAL (1773)

=====

La visita que ens ocupa en aquest article és la que correspon a l'any 1773, fou feta segons es pot deduir per les dates que la precedeixen pel maig de l'any anteriorment citat. Com podreu observar el text d'aquesta visita, poca cosa aporta al coneixament que tenim de la nostra vila, pels textos de visites, que ja hem publicat en les pàgines d'aquest butlletí. Però, aquesta és interessant pel que es refereix a la informació secreta i més concretament, a un altre document del 1774, o sigui, un any després, en que són cridats a Lleida els dos informadors per a que confirmin el que digueren a la informació secreta i donguin notícies sobre el comportament del batlle i regidors de la nostra vila.

La visita del 1773 es troba a l'arxiu de la Corona d'Aragó, apartat de Sant Joan de Jerusalem, Secció 2ª, Armari 21, Volum 2, no sabem les pàgines que ocupa per què aquest volum està sense paginar.

El segon document també és del mateix arxiu, apartat de Sant Joan de Jerusalem, Secció 2ª, Armari 21, Volum 3, el llibre que el conté porta com a títol: "Suplement de la visita del Priorat de Catalunya de 1774, i igual que l'anterior ignorem les pàgines que ocupa perquè el llibre està sense paginar.

El text de la visita del 1773 diu així:

ARTESA

Aprés els 14 dies de dit mes i any continuant dit Sr. comissari visitador la dita se conferí junt/ ab mi dit notari i secretari en lo lloch i terme de Arte/sa, i en ell constituït lo dit Joseph Ferrer com a procurador / sobre ell fes ocular ostentació a dit Sr. comissari / visitador de dit lloch i terme, lo qual digué ano/menarse Artesa, esser altre dels membres de dita// cambra prioral de Casas Antiquas i que en ell i en son / terme té i exerceaux dir Sr. Gran Prior tota jurisdicció / civil i criminal, alta i baixa, mer i mitx imperi, per / exercici de la qual anomena - batlle qui vuy es Pere/ Joan pagés del present lloch./

Mes avant digué afrontar dit terme ab los termens de Crealó, Margalep, Puigverd, Matxerri, Aspa, Astó, / Cogullada, Vinatesa i Masset de Sant Esperit./

Mes avant digué que la parroquial iglesia de dit lloch és del / senyor bisbe de Lleida i que en ella no té res a veurer/ dit senyor Gran Prior, ni menos per rahó de la mateixa està obligat/ en cosa alguna, /

Mes avant digué que dit senyor Gran Prior no te en dit lloch i ter/me casa, hort, era, trossos, vinyes, oli vars, ni propietat/ alguna./

Mes avant digué que dit senyor Gran Prior reb los delmes dels grans / secullen en dit terme excepte la partida de Monllé / de la qual los reben los pabordes de Lleida ab la obliga/ció emperó de correspondre a dit senyor Gran Prior lo dotse de dits / delmes en la maeixa era lo qual - dotse de dits delmes/ deuen rebre també de la primícia que en dita par/tida rebia lo rector de Graelló i vuy cobre lo rector del present lloch./

Mes avant digué rebre així mateix dit senyor Gran Prior dels / grans que pagat dit delme restan a la part del con/resants i del munt de aquells altre dotse i en una partida del Saladar, en sas traveseras i dalt en lo Pla/demunt la costa delmes i dotse ab la conformitat./

Mes avant digué que per lo forn deuen fer los parti/culars de dit lloch a dit senyor Gran Prior trenta sous ab diners / pagadors tots anys en cert termini i per la jova/ també ab diners 3 lliures barceloneses./

Més avant digué no trobarse capbreus dels sobre/
dits drats ni altres, que dit senyor Gran Prior tinga i pu
ga te/nir en dit lloch i terme i que tampoc hi ha memò/ria
de homens que may hajan capbrevat./

Més avant digué que de les terres i propietats /
de dits lloch i terme deuen pagar en cas de venda o // ali
enació de aquelles lo sinquanté a dit senyor Gran Prior ./

Més avant digué que segons concordia les herbes
són dels /poblats de dit lloch i los pasatges de bestiar i
del/mes de corderes i llana espectan a dit senyor./

La qual denunciació feta entengué dit senyor co-
missari en/ rebre las informacions acostumades i per tant/
manà a mi dit notari i secretari llegis a quiscun testi/mo
ni la antecedent denunciació per a que declarasen / sobre
lo contengut en ella, lo que saben, com en /efecte foren
rebudes ditas informacions en lo modo següent./

INFORMACIÓ PÚBLICA

Dicto dia in eodem loco

Pere Joan Batlle, pagès del present lloch de e-
dad / segons diu ser de cinquanta anys complerts, testimo-
ni produït / per part de dit senyor Gran Prior, que jurà
sobre la creu del ha/bit de dit senyor comissari del que
sabrà sobre del que serà interrogat./

I haventse li llegit la mateixa denuncia i inter-
rogat / que digués lo que sabia sobre son contengut / digué
que unicament sab que dit senyor Gran Prior te en lo/ pre-
sent terme jurisdicció sobre la denuncia i que en / aquell
cobre lo delme sobre expresat./

Més avant interrogat digué que no sabia se ha-
gués / perdut cosa alguna de dites rentes, ni que per las/
mateixes tingués dit senyor Gran Prior pplet algun./

Fuit sibi lectum et perseveravit presente dicto.
Domino comissario./

Dicto dia in eodem loco./

(Aquest document continua, però, per la seva ex-
tenció l'ecabarem de trascriure en el proper butlletí)

Josep-Ramon Gallart

NOTA ARQUEOLÒGICA

A la primera època del nostre butlletí (1967-1973) era freqüent de trobar-hi dins dels seus fulls notícies de descobertes arqueològiques que el grup de Recerques Arqueològiques de "La Famosa" anava fent. Eren els anys en que estrebava fort per arrebregar materials pel futur museu local d'arqueologia. El MUSEU es va inaugurar a l'estiu del 1971 i llavors ja es va anar deixant de publicar coses de les troballes que esfeien si no eren d'una certa importància. Es va seguir, però, parlant d'arqueologia al parlar de la prehistòria del nostre dins dels fulls que portaven el nom d'"Història d'Artesa".

Ara, després d'uns quans anys de no parlar d'arqueologia voldríem dedicar-hi unes ratlles:

Quan començàvem a publicar les notícies de les troballes que anàvem fent, no sospitàvem ni remotament que les vores de la Famosa fossin tant riques en testimonis arqueològics, i molt menys que a aquí hi trobaríem, també, els testimonis arqueològics de les cultures més velles que van poblar la Península. No obstant les troballes de materials pertanyents al Paleolític Mig són freqüents, i és cap aquí on volem encarar aquest comentari.

El Paleolític Mig va començar fa uns 100.000 anys i es va acabar fa una 40.000, o sigui que en va durar uns 60.000 mil (aquestes xifres

són aprocimades; com a xifres rodones poden passar per vàlides). Durant aquest llarguissim període de de l'home, aquest va desenrotllar una indústria (aquí només coneixem la que va treballar sobre pedra) que es coneix amb el nom de Mosteriana, i sembla que va lligada amb l'Home del Neardental. A la vall de la Femosa hi ha nombroses restes arqueològiques d'aquest període. Els llocs on aquesta indústria es pot documentar bé són :

Minferri (terme de Juneda) La Serreta i els Secots (terme de Puigverd) Secanet (termes de Puigverd i Artesa) Gravera de l'Eugeni (terme d'Artesa Les Fonts (termes de Lleida i Artesa) La Roqueta (termes de Lleida i Artesa) entre alguns altres de menys importància. Els sílex tallats amb aquesta tècnica mosteriana que estroba a la femosa són de molt bona factura.

Ara per ara la col·lecció de sílex del Paleolític Mig que el Grup de Recerques Arqueològiques de "La Femosa" ha aconseguit d'ajuntar i que, només en part, està exposada al Museu Local Arqueològic, és de les més interessants de Catalunya i algunes de les peces més ben tallades es poden comparar amb les millors trobades arreu d'Europa.

I per a cloure aquest curt comentari de l'arqueologia d'aquesta zona podem dir que s'estan trobant peces que es poden datar (amb totes les reserves que calgui del Paleolític Inferior, o sigui anteriors a la cultura Mosteriana i a les dates que més amunt podem.

A. Costafreda

NADALEQUES

ANY 1977

Com el campaner d'Artesa
que es manté ferm mirant cap dalt,
així esperem el Nadal
amb la fe que manté encesa
la il·lusió tradicional
de la gran avinentesa.

ANY 1978

Deixant al darrera tants anys de dissort,
i deixant amb ells, també la peresa,
buscarem un argument vàlit i fort
per a iniciar, des d'aquí a Artesa,
un camí que ens menarà a bon port
amb PAU i AMOR i amb la promesa
d'un NADAL que mai no ha mort.

Aquestes dues nadalenques estan publicades a les
felicitacions que "La Femosa" va editar per Nadal de l'any
passat i el d'enguany

